

Andragoškega centra Slovenije

71. Statistični podatki: Vključenost v formalno izobraževanje in izobrazbena struktura odraslega prebivalstva

Pridobljena formalna izobrazba ima za posameznika in družbo različne pozitivne učinke. V Sloveniji je stopnja brezposelnosti najvišja pri osnovnošolsko izobraženih in najnižja pri terciarno izobraženih prebivalcih.¹ Nasprotno je stopnja delovne aktivnosti najvišja pri terciarno izobraženih in najnižja pri osnovnošolsko izobraženih osebah.² Zaposleni s terciarno izobrazbo prejemajo v povprečju višjo plačo kot zaposleni z največ končano osnovno šolo. Ob tem je stopnja tveganja revščine pri osebah z največ končano osnovno šolo veliko večja kot pri srednješolsko in terciarno izobraženih osebah.³ Osebe z največ končano osnovno šolo so v povprečju najmanj zadovoljne s svojim življenjem.⁴

Vključenost mladih v izobraževanje je visoka. Uspešnost učencev v redni osnovni šoli je visoka, kar zmanjšuje potrebe po osnovnošolskem izobraževanju odraslih. Visoka je tudi vključenost mladih (15-19 let) v srednješolsko izobraževanje (glej Tabelo 1). V šolskem letu 2012/2013 je znašala 78,7 %⁵, kar je več kot v letih 2008/2009 in 2000/2001. V letu 2012 (šolsko leto 2011/2012 – zadnji mednarodni podatki) je močno presegala povprečje EU.⁶ Visoka je tudi stopnja dokončanja srednješolskega izobraževanja.⁷ Visoka vključenost mladih v srednješolsko izobraževanje ob visoki stopnji dokončanja srednješolskega izobraževanja prispeva k visokemu deležu odraslega prebivalstva z vsaj srednješolsko izobrazbo.

Visoka je tudi vključenost mladih (20-24 let), v terciarno izobraževanje (glej Tabelo 1). V krizi se je ohranjala na visoki ravni, bila v šolskem letu 2013/2014 veliko višja kot v letu 2000/2001 in je v letu 2012 močno presegala povprečje EU.⁸ Takšna gibanja so povezana z visokim deležem mladih, vpisanih v srednješolske programe, ki omogočajo nadaljevanje izobraževanja na terciarni ravni izobraževanja, z ugodnim razmerjem med številom prijav in številom vpisanih mest v višješolskem strokovnem izobraževanju in na visokošolskem študiju, z odsotnostjo šolnin za redno vpisane na prvo in drugo stopnjo študija in ugodnostmi, ki izhajajo iz statusa študenta.

¹ Po podatkih Ankete o delovni sili v letu 2013 je stopnja brezposelnosti v starostni skupini 25-64 let, pri terciarno izobraženih znašala 5,8 %, pri srednješolsko izobraženih 9,8 % in pri osebah z največ končano osnovno šolo 17,8 %.

² Po podatkih Ankete o delovni sili v letu 2013 je stopnja delovne aktivnosti v starostni skupini 25-64 let, pri terciarno izobraženih znašala 83,8 %, pri srednješolsko izobraženih 69,5 % in pri osebah z največ končano osnovno šolo 45,5 %.

³ Po podatkih raziskave Ankete o življenjskih pogojih (EU-SILC) je v letu 2013 stopnja tveganja revščine pri osebah v starosti 18-64 let pri terciarno izobraženih znašala 7,8 %, pri srednješolsko izobraženih 21,7 % in pri osebah z največ končano osnovno šolo 35,9 %.

⁴ Po podatkih Ankete o življenjskih pogojih (EU-SILC) je v letu 2013 povprečna samoocena zadovoljstva z življenjem pri osebah, starih vsaj 16 let, s terciarno izobrazbo znašala 7,7, s srednjo strokovno ali splošno izobrazbo 7,2, z nižjo ali srednjo poklicno izobrazbo 6,5 in z največ končano osnovno šolo 6,2.

⁵ Od tega je na redno vpisane odpadlo 76,8 % in izredno vpisane 1,9 %. Po stanju prebivalstva, dne 1.1.

⁶ Pri nas je znašala 78,6 % (EU: 60,1 %).

⁷ V letu 2012 je znašala 96,2 %, povprečje enaindvajsetih držav EU, ki so hkrati članice OECD, pa je znašalo 82,9 %. Stopnja dokončanja srednješolskega izobraževanja je delež mladih, ki so končali srednješolsko izobraževanje, v primerjavi s populacijo v tipični starosti dokončanja srednješolskega izobraževanja (Education at a Glance 2014, 2014).

⁸ Vključenost mladih (20-24 let) v srednješolsko izobraževanje je v letu 2012 pri nas znašala 48,3 % (EU: 31,5 %).

Tabela 1: Vključenost mladih in odraslih v formalno izobraževanje¹, Slovenija

	2000/01	2005/06	2008/09	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	v %
Mladi								
Srednješolsko izobraževanje, 15-19 let	76,0	79,4	77,7	78,5	78,6	78,7	n.p.	
Terciarno izobraževanje, 20-24 let	34,8	44,5	47,7	48,3	48,3	47,8	47,3	
Odrasli (25-64 let):								
Skupaj	3,4	4,4	4,0	3,5	3,3	3,1	n.p.	
Osnovnošolsko	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	n.p.	
Srednješolsko	1,0	0,9	0,7	0,7	0,6	0,5	n.p.	
Terciarno	2,4	3,5	3,2	2,7	2,7	2,5	2,2	

Legenda: ¹Vključenost v izobraževanje je izračunana na osnovi podatkov o številu prebivalstva, stanje 1.1. SURS, preračuni Umar.

Drugače kot z vključenostjo mladih je z vključenostjo odraslih v izobraževanje. Vključenost prebivalcev v starosti 25-64 let, v vse ravni formalnega izobraževanja, se je v krizi zmanjšala (glej Tabelo 1). V letu 2012 je bila prvič nižja od povprečja EU, kjer se je nasprotno kot pri nas povečala (glej Tabelo 2).

Vključenost odraslih (25-64 let), v osnovnošolsko izobraževanje, je zanemarljivo nizka, kar je povezano tudi z visoko uspešnostjo učencev v redni osnovni šoli in z zmanjšanjem števila odraslih brez končane osnovne šole. Vključenost odraslih v srednješolsko izobraževanje se je v krizi zmanjšala (glej Tabelo 1) in je bila v letu 2012 nižja od povprečja EU (glej Tabelo 2). Odrasle lahko od izobraževanja odvrta različne ovire (pomanjkanje denarja, predrago izobraževanje, pomanjkanje časa, neustrezna ponudba izobraževanja ipd). K finančni dostopnosti srednješolskega izobraževanja je v preteklih letih prispevalo sofinanciranje srednješolskega izobraževanja v okviru Programa zmanjševanje izobrazbenega primanjkljaja, ki se je zaključil v letu 2013. Od šolskega leta 2012/2013 tudi ni več vključitev brezposelnih v formalne programe srednješolskega izobraževanja v okviru programov aktivne politike zaposlovanja.

V letu 2012 je bila od vseh ravni izobraževanja višja od povprečja EU le vključenost odraslih (25-64 let) v terciarno izobraževanje (glej Tabelo 2), a se tudi ta zmanjšuje (glej Tabelo 1). Razlogi za to so po naši oceni različni. Prvi je verjetno v poslabšanju možnosti terciarno izobraženih oseb za zaposlitev in močnem povečanju brezposelnosti med terciarno izobraženimi v obdobju krize ter posledično zmanjšanih pričakovanih koristih od študija. Druga dva dejavnika sta zmanjšanje možnosti odraslih za financiranje lastnega izobraževanja in delodajalcev za financiranje izobraževanja svojim zaposlenim v času krize. Pomembna finančna ovira pri vključevanju v terciarno izobraževanje so lahko tudi stroški šolnine, ki jo plačujejo izredno vpisani, ki prevladujejo v srednji in višji starostni skupini.⁹

⁹ Delež izredno vpisanih v skupnem številu vpisanih je v srednji (30-39 let) in višji starostni skupini (40-64 let) veliko višji kot pri mlajših.

Tabela 2: Vključenost prebivalcev, starih 25-64 let, v formalno izobraževanje, EU

v %

	Vse ravni		Isced 1-2 ¹		Isced 3-4 ²		Isced 5-6 ³	
	2008	2012	2008	2012	2008	2012	2008	2012
EU-28	3,2	3,5	0,2	0,2	0,6	0,7	2,4	2,5
EU-27	3,2	3,5	0,2	0,2	0,6	0,7	2,4	2,5
Avstrija	3,3	4,5	0,0	0,0	0,4	0,3	2,9	4,2
Belgija	7,7	7,7	0,8	0,7	5,3	5,1	1,6	1,9
Bolgarija	2,1	2,7	0,2	0,3	0,2	0,5	1,8	2,0
Ciper	1,6	2,3	0,0	0,0	0,1	0,1	1,6	2,2
Češka	2,5	2,8	0,0	0,0	0,5	0,4	2,1	2,4
Danska	6,3	6,9	0,0	0,0	1,6	1,8	4,6	5,1
Estonija	4,3	4,8	0,0	0,1	0,7	0,9	3,5	3,8
Finska	10,5	10,9	0,1	0,1	4,6	4,7	5,8	6,1
Francija	n.p.	n.p.	0,0	0,0	0,1	0,2	n.p.	n.p.
Grčija	n.p.	5,4	0,0	0,0	0,1	0,0	n.p.	5,4
Hrvaška	1,3	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	1,5
Irska	n.p.	3,3	0,1	0,1	0,4	0,8	n.p.	2,5
Italija	2,1	2,0	0,1	0,1	0,1	0,0	n.p.	n.p.
Latvija	4,6	3,1	0,0	0,0	0,1	0,1	4,5	2,9
Litva	4,3	3,7	0,1	0,2	0,4	0,5	3,7	2,9
Luksemburg	0,4	1,2	0,0	0,0	0,4	0,4	n.p.	0,8
Madžarska	3,5	3,2	0,0	0,0	0,8	0,8	2,7	2,4
Malta	1,5	1,5	0,0	0,0	0,5	0,1	1,1	1,5
Nemčija	2,5	3,3	0,0	0,0	0,2	0,3	2,2	2,9
Nizozemska	2,6	4,6	0,1	0,3	0,8	1,4	1,8	2,9
Poljska	n.p.	n.p.	0,0	0,0	0,5	0,9	n.p.	n.p.
Portugalska	6,6	4,5	2,4	1,1	1,7	0,9	2,6	2,5
Romunija	n.p.	n.p.	0,0	0,0	0,0	0,0	n.p.	n.p.
Slovaška	3,0	2,7	0,0	0,0	0,3	0,4	2,7	2,3
Slovenija	4,1	3,3	0,1	0,0	0,7	0,6	3,3	2,7
Španija	3,7	4,3	0,6	0,7	0,5	0,7	2,6	2,8
Švedska	8,8	9,8	1,9	2,4	2,0	2,3	4,9	5,1
Zdr. kraljestvo	4,1	4,6	0,3	0,5	0,7	1,3	3,1	2,9

Legenda: ¹ Isced 1-2 zajema pri nas osnovnošolsko izobraževanje. ² Isced 3-4 zajema pri nas srednješolsko izobraževanje. ³ Isced 5-6 zajema pri nas terciarno izobraževanje (višješolsko strokovno izobraževanje in visokošolski dodiplomski in podiplomski študij).

Eurostat, preračuni Umar.

Ob visoki vključenosti mladih in vključenosti odraslih v formalno izobraževanje se izobrazbena struktura odraslega prebivalstva, starega 25-64 let, izboljšuje (glej Tabela 3). Delež prebivalcev z največ končano osnovno šolo se je v krizi (2008-2013) znižal in je veliko nižji od povprečja EU-28 (glej Tabela 4). Znotraj tega se je znižal delež prebivalstva z nedokončano osnovno šolo, vendar rezerve v vključenosti v osnovnošolsko izobraževanje kljub temu obstajajo. V krizi se je zmanjšal tudi delež prebivalcev s srednješolsko izobrazbo, a ne bistveno, v letu 2013 pa je bil višji od povprečja EU-28. Znotraj srednješolske izobrazbe enako visoka deleža (vsak z dobro približno četrtino) odpadeta na osebe z nižjo ali srednjo poklicno izobrazbo ter na osebe s srednjo strokovno izobrazbo (glej Tabela 3). Oba deleža sta se v krizi zmanjšala. Delež prebivalcev z nižjo ali srednjo poklicno izobrazbo je pri starejših prebivalcih višji kot pri mlajših, v starostnih skupinah 45-54 let in 55-64 let ima približno 30 % prebivalcev nižjo ali srednjo poklicno izobrazbo. Resolucija o

nacionalnem programu izobraževanja odraslih 2013-2020 iz leta 2013 kot ciljne skupine omenja tudi nizko izobražene in starejše z dokončano manj kot štiriletno srednjo šolo. To pomeni, da obstajajo predvsem v srednjih in višjih starostnih skupinah rezerve v vključenosti odraslih v srednješolsko izobraževanje. Delež prebivalcev s srednjo splošno izobrazbo je veliko nižji od deleža prebivalcev s poklicno in strokovno izobrazbo, kar je povezano z nadaljevanjem študija na terciarni ravni izobraževanja. V krizi se je med vsemi ravni izobrazbe povečal le delež prebivalcev s terciarno izobrazbo, a je bil v letu 2013 nižji od povprečja EU. Ob ugodnih gibanjih vključenosti mladih v terciarno izobraževanje predvidevamo, da bo v prihodnjih letih dosegel povprečje EU.

Tabela 3: Izobrazbena struktura odraslega prebivalstva, starega 25-64 let, Slovenija

	v %						
	2000	2005	2008	2010	2011	2012	2013
Skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Osnovnošolska izobrazba:							
Skupaj	24,8	19,7	18,0	16,7	15,5	15,0	14,6
Od tega nedokončana osnovna šola	4,1	2,5	2,3	1,8	1,4	1,1	1,1
Srednješolska izobrazba:							
Skupaj	59,3	60,1	59,4	59,6	59,4	58,5	57,6
Nižja ali srednja poklicna izobrazba	28,2	28,3	27,9	26,2	26,4	26,7	26,3
Srednja strokovna izobrazba	25,5	27,9	27,5	28,3	28,2	27,0	26,3
Srednja splošna izobrazba	5,5	4,0	4,1	5,1	4,7	4,8	4,9
Terciarna izobrazba:							
Skupaj	15,9	20,2	22,6	23,7	25,1	26,4	27,9
Višja strokovna, višješolska izobrazba, specialistična povišješolska izobrazba	7,3	6,4	6,4	6,1	6,7	7,0	6,9
Visoka strokovna izobrazba	2,1	3,2	4,4	4,5	4,5	4,8	4,9
Visoka univerzitetna izobrazba	5,6	9,1	10,2	10,9	11,6	12,3	13,4
Specialistična povisokošolska izobrazba, magisterij, doktorat	0,9	1,4	1,6	2,2	2,3	2,4	2,6

SURS, Anketa o delovni sili, preračuni Umar.

Tabela 4: Izobrazbena struktura prebivalcev starih 25-64 let, EU

v %

	Nizka izobrazba ¹			Srednješolska izobrazba ²			Terciarna izobrazba ³		
	2000	2008	2013	2000	2008	2013	2000	2008	2013
EU-28	n.p.	28,6	24,8	n.p.	47,2	46,7	n.p.	24,2	28,5
EU-27	35,6	28,7	24,9	44,9	47,1	46,6	19,5	24,3	28,6
Avstrija	23,8	19,0	16,9	n.p.	63,0	62,4	n.p.	18,1	20,7
Belgija	41,5	30,4	27,2	31,5	37,3	37,2	27,1	32,3	35,5
Bolgarija	32,5	22,5	18,2	49,3	54,8	56,3	18,2	22,8	25,6
Ciper	38,5	26,9	21,5	36,4	38,6	39,3	25,1	34,5	39,3
Češka	13,9	9,1	7,2	74,5	76,4	72,4	11,5	14,5	20,5
Danska	21,5	26,2	21,7	52,4	42,4	42,8	26,2	31,4	35,4
Estonija	14,2	11,6	9,4	57,1	54,2	52,2	28,7	34,2	38,4
Finska	26,8	18,9	14,1	40,9	44,5	45,3	32,3	36,6	40,5
Francija	37,8	30,4	24,9	40,7	42,4	43,0	21,6	27,2	32,1
Grčija	48,4	38,7	32,8	34,6	38,6	39,8	17,0	22,8	27,4
Hrvaška	n.p.	24,1	18,7	n.p.	59,3	61,5	n.p.	16,6	19,8
Irska	42,4	30,0	23,3	35,6	35,5	35,3	22,0	34,4	41,5
Italija	54,8	46,7	41,8	35,5	39,0	41,9	9,7	14,4	16,3
Latvija	16,8	14,1	10,6	65,0	61,0	58,3	18,2	24,8	31,0
Litva	15,8	9,6	6,6	41,8	60,2	58,2	42,4	30,2	35,2
Luksemburg	39,1	32,1	19,5	42,6	40,3	39,8	18,3	27,7	40,7
Madžarska	30,6	20,3	17,5	55,3	60,5	60,0	14,1	19,2	22,5
Malta	81,9	72,2	59,4	12,8	14,6	21,8	5,4	13,3	18,9
Nemčija	18,7	14,7	13,7	57,4	59,9	57,9	23,8	25,4	28,5
Nizozemska	33,9	26,7	24,2	42,1	41,1	41,9	24,0	32,2	33,9
Poljska	20,2	12,9	9,9	68,4	67,6	64,4	11,4	19,6	25,8
Portugalska	80,6	71,9	60,2	10,5	13,9	20,4	8,8	14,2	19,3
Romunija	30,7	24,7	23,7	60,0	62,5	60,6	9,3	12,8	15,7
Slovaška	16,2	10,1	8,1	73,5	75,2	72,0	10,3	14,8	19,9
Slovenija	24,7	18,0	14,5	59,4	59,4	57,6	15,9	22,6	27,9
Španija	61,4	48,9	44,5	15,9	21,6	21,7	22,7	29,5	33,7
Švedska	22,8	20,0	16,8	47,5	47,9	46,2	29,7	32,0	37,0
Zdr. kraljestvo	35,6	26,6	21,6	36,0	41,4	38,8	28,5	32,0	39,6

Legenda: ¹ Z največ končano osnovno šolo (Isced 0-2). ² Isced 3-4. ³ Isced 5-8. Eurostat, Anкета o delovni sili.

Delež prebivalcev z vsaj srednješolsko izobrazbo (srednješolsko in terciarno izobrazbo) je zaradi višjega deleža odraslih prebivalcev s srednješolsko izobrazbo višji od povprečja EU.¹⁰ Zaradi ugodnih gibanj vključenosti mladih v srednješolsko izobraževanje je najvišji v najmlajši starostni skupini (25-34 let) in najnižji v najvišji starostni skupini (55-64 let) (glej Tabelo 5). V vseh starostnih skupinah je višji od povprečja EU, najbolj pa zaradi visoke vključenosti mladih v srednješolsko izobraževanje odstopa pri najmlajši starostni skupini (25-34 let). Delež prebivalcev z vsaj srednješolsko izobrazbo se je v krizi v vseh starostnih skupinah povečal. Takšna gibanja so posledica visoke vključenosti mladih v srednješolsko izobraževanje in tudi vključenosti odraslih v srednješolsko izobraževanje ter

¹⁰ V letu 2013 je pri nas znašal 85,5% (EU: 75,2 %).

demografskega učinka (prehajanje mlajših, bolje izobraženih skupin prebivalcev v višje starostne skupine).

Tabela 5: Delež prebivalstva z vsaj srednješolsko izobrazbo¹, po starosti, Slovenija

	2000	2005	2008	2010	2011	2012	2013
25-64 let	75,3	80,3	82,0	83,3	84,5	85,0	85,5
25-34 let	85,5	91,2	92,4	93,5	94,0	94,2	94,5
35-44 let	78,4	83,6	84,8	85,6	87,3	88,7	90,0
45-54 let	71,4	74,8	77,9	80,8	83,1	82,7	83,3
55-64 let	62,6	69,3	71,5	72,2	72,9	74,4	74,4

Legenda: ¹Zajeti sta srednješolska in terciarna izobrazba.
Eurostat, Anketa o delovni sili.

Kontaktna oseba za področje: Tanja Čelebič, UMAR, tanja.celebic@gov.si

Informacijo pripravila: Tanja Čelebič, UMAR, tanja.celebic@gov.si

Viri:

- Education at a Glance 2014. (2014). Paris: OECD
- Eurostat Portal page – Population and social condition – Education and training. (2015). Luxembourg: Eurostat. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.
- Eurostat Portal Page – Population and social conditions – Population. (2015). Luxembourg: Eurostat. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.
- Eurostat Portal page – Population and social condition – Income, Social Inclusion and Living Conditions. (2015). Luxembourg: Eurostat. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.
- Podatki SURS o izobrazbeni strukturi prebivalstva v Sloveniji po Anketi o delovni sili. Ljubljana: Statistični urad RS.
- Resolucija o Nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2013–2020 (ReNPIO13–20). Uradni list RS, št. 90/2013.
- SI – Stat podatkovni portal – Demografsko in socialno področje – Izobraževanje. (2015). Ljubljana: Statistični urad RS. <http://www.stat.si/>.
- SI – Stat podatkovni portal – Demografsko in socialno področje – Prebivalstvo. (2015). Ljubljana: Statistični urad RS. <http://www.stat.si/>.
- SI – Stat podatkovni portal – Demografsko in socialno področje – Življenjska raven. (2015). Ljubljana: Statistični urad RS. <http://www.stat.si/>.
- Sofinanciranje šolnin odraslim (ZIP). Ljubljana: Javni sklad za razvoj kadrov in štipendije. <http://www.sklad-kadri.si/si/razvoj-kadrov/sofinanciranje-solnin-odraslim-zip/>

